

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

มีความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างไร

ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น
คืออะไร

ความรู้ เทคโนโลยี ทักษะ การปฏิบัติ แนวคิด
และความเชื่อของชุมชนที่มีการเรียนรู้มา
ยาวนาน และมีลักษณะเฉพาะพื้นที่

Hard technology

อุปกรณ์ และเครื่องมือ

Soft technology

องค์ความรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติ

Organization technology

การจัดการเชิงสถาบัน หรือชุมชนที่นำเทคโนโลยีไปใช้

ลดผลกระทบได้ทั้งด้านการปรับตัว
และการลดก๊าซเรือนกระจก

สำคัญ
อย่างไร

เป็นเทคโนโลยีอย่างง่าย คุ่มค่า
และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

สอดคล้องกับผลกระทบ และความเสี่ยง
ของพื้นที่นั้นๆ

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมระดับสิ่งแวดล้อม

เขตนครราชสีมา สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย 12120

โทรศัพท์ 0 2577 1136 โทรสาร 0 2577 1138

ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับประเด็นระดับโลก

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นับเป็นเทคโนโลยีอย่างง่าย ที่มีบทบาทสำคัญในระดับโลก ผ่านข้อตกลงต่างๆ เช่น

มีเป้าหมาย ในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ตระหนัก ถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร ในการปรับตัว และเสริมสร้างความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เน้นย้ำ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการบูรณาการการปรับตัวเข้ากับ นโยบาย ด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม

จัดทำ โปรแกรมรวบรวมข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม

เขตในจามิ ตำบลหนองขี้ก่า อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร 12120

โทรศัพท์ 0 2577 1136 โทรสาร 0 2577 1136

ภูมิปัญญาท้องถิ่น กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สภาวะสุดขีดของลมฟ้าอากาศ
(Extreme Weather Event)

ผลกระทบรุนแรงในระยะสั้น

+

เหตุการณ์ที่มีจุดเริ่มต้นเกิดขึ้นอย่างช้าๆ
(Slow Onset Event)

สะสม และเพิ่มขึ้นในระยะยาว

ส่งผลกระทบต่อ
ภาคส่วนต่างๆ

การตั้งถิ่นฐานและ
ความมั่นคงของมนุษย์

การท่องเที่ยว

สาธารณสุข

การจัดการน้ำ

การเกษตรและความ
มั่นคงทางอาหาร

การจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ

ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น

ปรับตัวต่อผลกระทบ

ลดผลกระทบและความเสี่ยง

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมระดับสิ่งแวดล้อม

เขตในธานี ฝ่ายสื่อสารฯ จำนวนของพวงฯ ปีที่ ๑๒๒๒๒๒๒๒ ๑๒๒๒๒

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๖๖ ๑๑๑๑ โทรสาร ๐ ๒๕๖๖ ๑๑๑๑

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมระดับสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่าง ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากแหล่งข้อมูลต่างๆ

เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง
กับเทคโนโลยีการปรับตัว

เอกสารรายงานวิจัย

บทความเผยแพร่

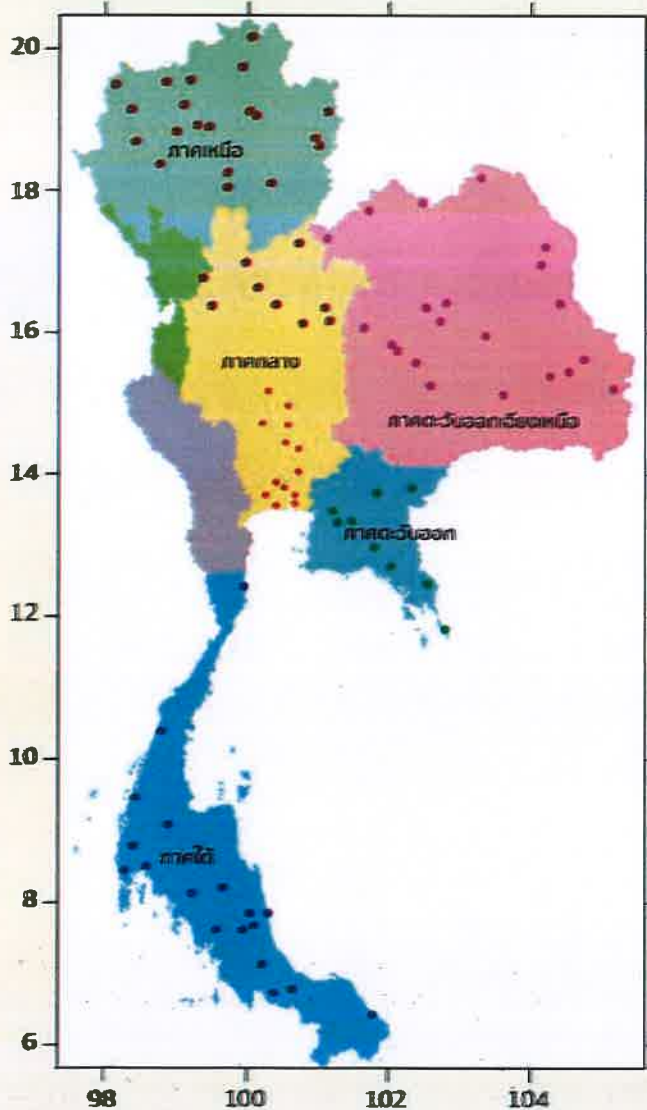

ข่าวสารออนไลน์

พื้นที่ชุมชนต่างๆ

จำแนกตามรายภูมิภาค
ประกอบด้วย 5 ภูมิภาค

จำแนกตามแผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศแห่งชาติ
(Thailand's National Adaptation Plan; NAP)

การเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร

73

การจัดการน้ำ

36

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

31

การตั้งถิ่นฐานและความมั่นคงของมนุษย์

28

สาธารณสุข

14

การท่องเที่ยว

4

รายละเอียดเพิ่มเติม
ข้อมูลที่รวบรวม
ในช่วงระยะเวลา 4 เดือน

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมระดับสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 12120

โทรศัพท์ 0 2577 1436 โทรสาร 0 2577 1138

เว็บไซต์ : กลุ่มการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

ตัวอย่าง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาคการเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร

"น้ำหยด"

ปรัชญาชาวสวนแก๊กัยแล้ง

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

- ภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำทางการเกษตร
- ความแปรปรวนของสภาพอากาศ และสภาพอากาศร้อนจัด

- ช่วยชาวสวนประหยัดน้ำ
- ช่วยให้ต้นไม้ได้รับน้ำอย่างต่อเนื่อง
- แก้ปัญหาการขาดน้ำในหน้าแล้ง

แหล่งข้อมูล
ตำบลขุขันธ์ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

"สวนยกร่อง"

ภูมิปัญญาคูกบางกะเจ้า

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

- น้ำท่วมและภัยแล้ง
- การรุกคืบของน้ำเค็ม
- การขาดแคลนน้ำจืด

- เป็นการจัดการระบบน้ำให้พืชได้รับน้ำ
- ประหยัดแรงงาน ปลูกพืชแบบผสม
- ปลูกพืชอายุสั้นได้ ไม่ต้องซื้อปุ๋ย
- ป้องกันน้ำเค็ม

แหล่งข้อมูล
บางกะเจ้า ตำบลบางกะเจ้า อำเภอบางพระ จังหวัดสมุทรปราการ

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม

พหลโยธิน กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสวนหลวง เชียงใหม่ 12120
โทรศัพท์ 0 2577 1136 โทรสาร 0 2577 1138

ตัวอย่าง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาคการจัดการน้ำ

“ธนาคารน้ำใต้ดิน”

แหล่งข้อมูล

องค์การบริหารส่วนตำบลนคร ตำบลหนองศรีจำเริญชัยยศจาน จังหวัดนเร

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

- น้ำท่วมขัง ภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำอุปโภค และบริโภค
- ความแปรปรวนของฝน
- ไม่เกิดปัญหาน้ำท่วมขัง
- มีพื้นที่ถนนใช้สอยได้กว้างขึ้น
- แก้ปัญหาภัยแล้ง น้ำเค็ม น้ำเน่าเสีย

“สวนกร่อง”

ภูมิปัญญาคูกบางกะเจ้า

แหล่งข้อมูล

ชุมชนบ้านนาทอง อำเภอดำรงวิทย จังหวัดสุพรรณบุรี

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

- ภัยแล้งและความแปรปรวนของฝน
- เก็บน้ำจากธรรมชาติ
- จัดการน้ำในการปลูกพืชฤดูแล้ง
- สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน
- สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม

พหลโยธิน ตำบลนครสวรรค์ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร 26120

โทรศัพท์ 0 2577 1150 โทรสาร 0 2577 1135

ตัวอย่าง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาคการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

“หญ้าแฝก”

ช่วยกักเก็บน้ำในพื้นที่แล้ง

แหล่งข้อมูล
บ้านเขาคาย อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

- กักน้ำท่วม การพังทลายของหน้าดิน การกักเก็บน้ำเพื่ออุปโภคและทางการเกษตร และความแปรปรวนของฝน
- ช่วยกักเก็บน้ำ ป้องกันการพังทลายของหน้าดิน
- รากหญ้าแฝกเก็บน้ำใต้ดินดี
- นำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ
- ไม่มีค่าใช้จ่าย

“ฟายชะลอน้ำ”

รักษาระบบนิเวศน์

แหล่งข้อมูล
บ้านเมืองนะ บ้านทองผาภูมิ และบ้านสองคำ ตำบลเมืองนะ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

- กักน้ำป่าไหลหลาก การขาดแคลนน้ำอุปโภค การพังทลายของหน้าดิน และความแปรปรวนของฝน
- แก้ปัญหาภัยแล้งซ้ำซาก
- ลดความรุนแรงการกัดเซาะ
- คุณภาพน้ำตอนล่างดีขึ้น
- อาหารให้กับสัตว์น้ำ
- รักษาระบบนิเวศ

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม

ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางชีววิทยาและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โทร. 0-2577 1156 โทรสาร 0-2577 1138

ตัวอย่าง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาคการตั้งถิ่นฐานและความมั่นคงของมนุษย์

“เรือนแพบก”

ภูมิปัญญาสู่น้ำหลาก

แหล่งข้อมูล

ชุมชนท่าขนอน อำเภอศรีรัตนนคร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

• น้ำท่วม

- อาศัยทั้งบนบกและบนน้ำตามช่วงเวลา
- อาศัยอยู่ร่วมกับน้ำ

“ปักไม้ไผ่”

ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

แหล่งข้อมูล

ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

- การกัดเซาะชายฝั่ง พายุซัดฝั่งจากการเพิ่มขึ้นของเหตุการณ์สภาวะสุดขีดของลมฟ้าอากาศ และการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล

- เพิ่มพื้นที่บริเวณด้านหลังแนวปักไม้ไผ่
- สร้างการมีส่วนร่วม
- เป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ป้องกัน และบำรุงรักษา
- ลดเศษสวะ-ขยะมูลฝอย

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) 12120

โทรศัพท์ 0 2577 1136 โทรสาร 0 2577 1136

ตัวอย่าง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาคสารานุกรมสุข

“สปริงเกอร์”

บนหลังคาบ้านช่วยระบายความร้อน

แหล่งข้อมูล

ร้านขายของชำ ตำบลท่าแพงเพชร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

• สภาพอากาศร้อนจัด

- ลดอุณหภูมิความร้อนภายในบ้าน
- ลดฝุ่นขนาดเล็กและหมอกควัน
- ทำเองได้ ติดตั้งง่าย

“ตับสิแรง”

ภูมิปัญญาพื้นบ้านมุงหลังคาลดความร้อน

แหล่งข้อมูล

บ้านวังใหญ่ ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

• สภาพอากาศร้อนจัด

- ถนนแฉกถนนฝนไม่พุ่มง่าย
- มุงหลังคาบ้านเรือน
- แก้ปัญหาจากอากาศร้อนจัด
- ไม่มีค่าใช้จ่าย

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมระดับต้นสังกัด

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมระดับต้นสังกัด อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร 12120

โทรศัพท์ 0 2977 1156 โทรสาร 0 2977 1136

ตัวอย่าง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาคการท่องเที่ยว

“เที่ยวแบบโลว์คาร์บอน”

ที่เกาะหมาก

แหล่งข้อมูล

เกาะหมาก ตำบลเกาะหมาก อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

• ความแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสภาวะสุดขีดของลมฟ้าอากาศ

- ใช้พาหนะที่ไม่ปลดปล่อยคาร์บอน
- 80% สำหรับเป็นแหล่งธรรมชาติ
- 20% เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว

ท่องเที่ยววิถีรักษ์

“อ๊กเป้-น่าน”

แหล่งข้อมูล

ททท.สำนักขายเพชร อำเภอเมือง จังหวัดเพชร และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเทศบาลเมืองน่าน ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ลดผลกระทบ/ความเสี่ยง

• ความแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสภาวะสุดขีดของลมฟ้าอากาศ

- เครื่องมือการท่องเที่ยวรูปแบบ Green Tourism
- เป็นพื้นที่ชนบทสำหรับนักท่องเที่ยวที่รักการ “ปั่น”
- แหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม

เลขที่ ๑๖๖ หมู่ ๑ ตำบลคลองน้ำเย็น อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๕๑๒๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๖๖ ๕๒๖๖ โทรสาร ๐ ๒๕๖๖ ๕๒๖๖

